

MILENA GEUSOVÁ, MATYÁŠ URBAN

Náklady na sítě aneb kde trh končí a regulace zaostává

Decentralizovaná elektroenergetika potřebuje co nejprůchodnější cesty, kterými elektřinu dopraví každému, kdo ji potřebuje. Někdo to ale musí zaplatit.

The decentralization and decarbonization of Czech electricity production are straining distribution networks, requiring massive investments while regulated tariffs (designated to finance such costs) stagnate. Without tariff adjustments, distribution companies might struggle to facilitate sufficient grid expansion and reinforcement while sustaining stable system operations.

Do obnovy, modernizace a rozvoje sítí, ale také do jejich digitalizace a řízení investovaly společnosti ČEPS, ČEZ Distribuce, EG.D a PREDistribuce v roce 2024 téměř 40 miliard korun. I díky tomu nadále zajišťují spolehlivý přenos a rozvod elektřiny prostřednictvím 253 tisíc kilometrů vedení do více než 6,2 milionu odběrných míst v ČR.

Rok od roku jim ale přibývají nové povinnosti. Především proto, že v energetice probíhají zásadní strukturální změny. Kromě rostoucího počtu centrálních zdrojů jsou tu trend elektrifikace (včetně elektromobility) a zástupy nastupujících technologií v nejrůznějších oborech, které se většinou bez elektřiny neobejdou.

Distributoři proto musí především zvyšovat kapacitu sítí a posílit jejich bezpečnost, aby předcházeli výpadkům či jiným technickým problémům. Zároveň potřebují zajistit i tzv. smartifikaci, aby mohli sítě bezpečně a efektivně řídit, a také umožnit nové funkce jako například inteligentní měření, sdílení elektřiny a agregaci flexibility.

K uspokojení všech nových potřeb je ovšem třeba do sítí investovat – není to přitom jen otázka finančních prostředků, ale také odpovídající legislativy, která se stále vyvíjí a občas bohužel také za chodu mění.

PŘIPOJOVACÍ BOOM

Decentralizace energetiky přináší mnoho pozitiv, má ale i své méně příjemné (a velmi nákladné) stránky. Místo velkých centrálních elektráren je dnes připojeno množství malých obnovitelných a plynových zdrojů, což je určitě vítané, ale z hlediska fungování elektroenergetických sítí náročné, jelikož tyto nové zdroje často nejsou z hlediska výroby elektřiny v čase zcela stabilní.

V roce 2024 se energetici museli vyrovnat s enormním zájmem o připojení nových, z velké části intermitentních zdrojů. S tím souviselo množství nutných úprav systémů a již zmíněné rekordní investice, které musely distribuční společnosti vynaložit.

Dařilo se všechny zájemce o připojení uspokojovat? Do elektrizační soustavy se loni připojilo 44 633 nových zdrojů o výkonu 1008 megawattů. Jak poznamenal předseda správní rady Českého sdružení regulovaných elektroenergetických společností (ČSRES) Milan Hampl, tento výkon přibližně odpovídá jednomu bloku Jaderné elektrárny Temelín.

Každého, kdo o to požádá, však distribuční společnosti a společnost ČEPS ve skutečnosti nepřipojí – nejen kvůli technickým důvodům. Jestliže je zájemců příliš mnoho, na všechny se zkrátka dostat nemůže. Distributoři zároveň vědí, že někteří žadatelé o připojení se z různých důvodů v blízké době připojovat ani neplánují a žádost podali bez jasného záměru, aby ji měli v případě potřeby již schválenou. Tím ale blokují prostor pro připojení dalším investorům, třeba připravenějším a potřebnějším.

Zda se jedná o spekulativní žádost ovšem nelze vždy jednoznačně posoudit, a proto neexistuje jednoduché řešení, které by umožnilo mezi zájemci

o připojení vybírat (třeba dle připravenosti projektu nebo nákladů na rozšíření či posílení sítí, které přinese) a zároveň nikoho nediskriminovalo.

ROSTOU PŘETOKY, CHYBÍ AKUMULACE

Nové zdroje se samozřejmě hlásí o své místo na slunci už několik let. K elektrizační soustavě bylo na konci roku 2024 připojeno celkem 213 638 zdrojů, zhruba čtyřikrát více než před třemi lety. Celkový instalovaný výkon jen fotovoltaických elektráren se od roku 2021 přibližně zdvojnásobil (v roce 2024 dosáhl 4430 MWp, meziročně přitom vzrostl o 28 %).

Za poslední dva roky se zároveň ztrojnásobila také dodávka přebytků elektřiny do soustavy, což je pro provozovatele sítí obzvláště podstatný vývoj. Přebytky stoupají mimo jiné kvůli nedostatečnému rozvoji akumulace, který za výstavbou obnovitelných zdrojů, fotovoltaik především, nadále zaostává.

Ačkoli domácnosti loni preferovaly z více než 80 % řešení kombinovaná s bateriovým úložištěm (s průměrnou kapacitou 11,7 kWh) a celkem je v ČR společně se solárními elektrárnami k síti připojeno téměř 160 tisíc bateriových úložišť o kapacitě

necelých 2 GWh (z čehož bylo v roce 2024 nově připojeno 36 246 baterií o celkové kapacitě 506 MWh), tento vývoj nedokáže kompenzovat dřívější instalace, u nichž úložiště chyběla. Rozvoji samostatně stojících velkokapacitních baterií navíc nadále brání zdržení novely lex OZE III, kterou sněmovna po zásluhy Senátu konečně prosadila 4. března.

Distribuční soustava však neunesla vše a současné tlaky na ni je třeba řešit. Financí je za tímto účelem potřeba stále víc, a to i proto, že za stejné peníze dnes jednoduše dostanete méně muziky: stejně jako celou ekonomiku postihly i elektrizační soustavu krizové jevy, především výrazné zvyšování cen nejen materiálu, ale hlavně práce.

NA REGULATORNÍ FRONTĚ (ZATÍM) KLID

Investice do sítí mají být hrazeny z regulované složky elektřiny, jež slouží k úhradě oprávněných nákladů provozovatelů energetických soustav. Ta tvoří pro domácnosti méně než polovinu výsledné ceny elektřiny, u plynu jen asi čtvrtinu. Velcí odběratelé mají podíl regulované složky na konečné ceně ještě nižší. Součástí regulovaných cen elektřiny je také příspěvek na podporované zdroje energie. ▶

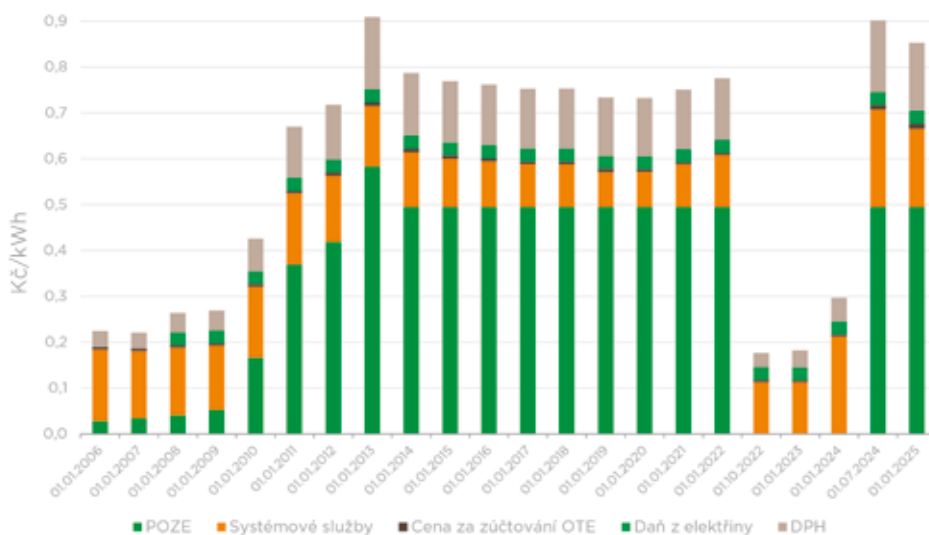
Nároky na síť stále rostou, nenecháme si je zchátat?

Obrázek č. 1: Vývoj ceny za distribuci v tarifech D02d (jednotarifová sazba, střední spotřeba) a D57d (dvoutarifová sazba pro vytápění) u ČEZ Distribuce v letech 2016–2025

Zdroj: Kalkulátor cen energií, TZB-info.cz

Obrázek č. 2: Vývoj ceny regulovaných složek (bez ceny za distribuci) v letech 2006–2025

Zdroj: Kalkulátor cen energií, TZB-info.cz

► Na cenu elektřiny, kterou odběratelé platí, působí protichůdné vlivy. Pro letošní rok se totiž očekává klesající cena elektřiny na volném trhu, což sníží i některé náklady provozovatelů soustav, kterým díky tomu klesnou výdaje na krytí technických ztrát a služby výkonové rovnováhy. Na druhé straně je tu ovšem vliv inflace, rostoucí potřeba investic a v neposlední řadě i pokles spotřeby v minulých letech, který provozovatelům soustav srazil příjmy (ačkoliv ten se, jak se zdá, už odrazil ode dna).

Výši regulované složky oznamuje ERÚ každoročně na konci listopadu. Výsledek pro rok 2025 shrnul předseda ERÚ Stanislav Trávníček tak, že cena regulované složky elektřiny pro průmysl klesá a pro

domácnosti zůstává zachována. U plynu regulovaná složka sice roste, avšak méně, než tomu bylo o rok dříve. Regulovanou složku elektřiny pro domácnosti označil Trávníček za stagnující, stoupá jen o 1,4 %. Celková cena elektřiny pro domácnosti by nicméně měla klesnout asi o desetinu, díky očekávanému poklesu její neregulované části o více než 17 %.

Když se ohlédneme do minulosti, mezi lety 2023 a 2024 vzrostla výše regulované složky elektřiny opravdu mnohem rázněji, o 65 %. Postaral se o to především návrat poplatku za obnovitelné zdroje (tzv. POZE), který v době energetické krize dočasně hradil stát, aby nepřitěžoval spotřebitelům těžce se vyrovnávajícím s dramatickým růstem tržních cen elektřiny a plynu.

Regulované platby za distribuci lze uvádět v různých průměrných hodnotách, ale pro běžného spotřebitele moc srozumitelné nejsou. I proto, že jsou v nich velké rozdíly: ve vyhlášce ERÚ je distribuční sazba rozklíčovaná v dlouhých seznamech podle několika hledisek. Záleží na tom, jakého má spotřebitel ve své lokalitě distributora, jakou distribuční sazbu a jaký jistič.

Spotřebitel výslednou výši příliš ovlivnit nemůže, především proto, že si nemůže vybrat svého distributora – elektřinu si sice může koupit kdekoli, po drátech mu ji ale může přivést jen lokálně působící firma. Porovnávat lze tedy jen v rámci vybraného tarifu. Pro příklad, distribuční sazba za běžný domácnostní tarif D02d letos činí u ČEZ Distribuce 2 438,95 Kč/MWh, u EG.D 2 541,96 Kč/MWh a u PRE-distribuce 1 679,82 Kč/MWh. V případě sazby D57d pro elektrické vytápění si pak pozornost zasluhuje rostoucí cenový rozdíl mezi vysokým a nízkým tarifem (viz Obrázek č. 1).

Další části regulované ceny jsou jednoznačnější – kromě POZE k nim patří příspěvek na činnost Operátora trhu, k jehož nárůstu přispěla i potřeba financování Elektroenergetického datového centra, a příspěvek na přenosovou soustavu a systémové služby.

CHYBĚT MŮŽOU DESÍTKY MILIARD

Zatímco potřeba investic do elektrizační soustavy roste, regulované složky cen elektřiny, z nichž mají být tyto náklady hrazeny, stagnují či dokonce klesají. Zdá se vám to protichůdné? Ne náhodou – samotné distribuční společnosti na tento nesoulad stále hlasitěji upozorňují.

A mají k tomu dobrý důvod, vezmeme-li v potaz, že podle dat Energetického regulačního úřadu mezi lety 2021 a 2023 stoupl počet žádostí o připojení zamítnutých z důvodu nedostatečné kapacity sítě nebo ohrožení spolehlivého a bezpečného provozu soustavy z 254 na 3 940 za rok. V roce 2023 takto byly zamítnuty žádosti s celkovým (plánovaným) instalovaným výkonem přes 23 GW. Náklady

na rozšíření sítí potřebné k tomu, aby počet zamítnutých žádostí dále raketově nerostl, budou značné.

Podle analýzy společnosti Deloitte si integrace obnovitelných zdrojů do české elektrizační soustavy vyžádá do roku 2033 až 100 miliard korun nad rámec standardních výdajů. Evropská asociace elektroenergetických společností eurelectric v podobném gardu odhaduje, že investice do distribučních sítí bude třeba v období 2025 až 2040 oproti současnosti dokonce zdvojnásobit.

Nejde ale o problém budoucí, nýbrž již dnes výsostně aktuální. Jeho palčivost lze ilustrovat například situací ČEZ Distribuce, která mezi lety 2019 a 2025 již musela navýšit investice do svých sítí o 91 % (z 10,9 miliard na 20,8 miliard ročně) a odhaduje, že v letošním roce za svou soustavu utratí o 10 miliard více, než kolik získá z poplatků za distribuci – a přesto stále nedokáže vyhovět všem žádostem o připojení. Zároveň ČEZ Distribuce tvrdí, že zatímco dříve mohla použít naprostou většinu příjmů z distribučních poplatků na opravy a údržbu, v budoucnosti bude muset až 60 % utratit za posilování a rozšiřování sítí.

Podobný trend se ale dotýká všech distributorů: EG.D, společnost obstarávající distribuci pro jižní Čechy a Moravu, informovala o růstu investic z 6,7 miliard korun v roce 2022 na 8,9 miliard v letech 2024 i 2025 – z toho poputuje jen letos 700 milionů do IT a datových systémů.

Distributor pro Prahu, PREDistribuce, ročně do sítí investuje kolem dvou miliard. A vyšších nákladů se samozřejmě nevystíhá ani provozovatel přenosové soustavy, společnost ČEPS. Celkem by průměrná výše ročních investic do elektrizační soustavy měla v letech 2024–2035 stoupnout oproti období 2010 až 2023 o 38 %.

Část z rostoucích nákladů sice distribučním společnostem i provozovateli přenosové soustavy pomohou pokrýt dotace (15. května letošního roku by měla být spuštěna například výzva ELGRID z Modernizačního fondu, která na modernizaci přenosové a distribučních soustav alokuje 10 miliard korun), přesto se však zdá nevyhnutelné, že dříve nebo později bude muset Energetický regulační úřad zasáhnout do výše regulované složky razantněji. A zlevňovat se nebude. ■

I N Z E R C E

KONFERENCE ENERGETIKA 2025

24. a 25. září 2025 v Brně

Každoroční odborná konference Energetika je unikátní otevřenou diskuzní platformou pro směřování energetiky. Na jednom místě během dvou dnů propojuje energetické vize, technologie a business modely. Letošní ročník konference se bude opět konat v působivých prostorách brněnského Hotelu Passage.

Budte její součástí i Vy!

Přihlášku a více informací naleznete na www.egubrno.cz/akce/

